

НУР

Еженедельная республиканская общественно-политическая газета
«НУР» («СВЕТ») на цахурском и русском языках

№ 38 (1329) Пятница, 29 сентября 2023 г.

Издается с 1995 года

Цена 10 руб.

Дербент IX Парламентни форумун пленарный иджлас илгъечӀу

Къурбан Омаханов

Сентябрьни 22-чил' Дербентни шагъарее Россияни Совет Федерацияни садрыни Валентина Матвиенкойни регъбериваликва хабна гъадиса : IX Парламентни форумун пленарный иджлас « Маданиятна мирас - Россияни миллетбышин сана-санкъукван алаакъабы утлумаъан диб» илгъечӀу.

Мани иджласее Россияни Президентни Администрацияни Регъберни маъгыне Магъаммадсалам Магъаммадове, Дагъыстанни Хаарынкъеве Сергей Меликове, РФ-ни парламнтни эл'черше, сабара Россияни субъектбышди регъберарше ва хаариджий оллкабышиле абыйни къуллукчерше иштыракаы.

Форумун иджлас гыгъалассе гыхъа, абыйн мигъманар «Нарын-Къалее» , «Халибышда ва декоративно-прикладное искусство» музейе , миллетбышди майданбышее вухъа ва джамаагътни тасарруфатбышди дезгагъбышиква танышивхъа.

Пленарный иджлас Россияни Президентни Администрацияни Регъберни маъгыне Магъаммадсалам Магъаммадове ачухаы. Манкъвее РФ-ни форумни дойилхъа олтирауйн Президентын Салам гъоолен кагъыз иджласеяхъа сабийнбышис хъадхъы:

«Форумна тема, гъокуматни мега къийнийни йигъыл' вааджибна месала вобна. Манчин йишди гъокуматыл' ярамишивхъайни вазиятни суаалбышисын джаваббы тлабалаъа. Шу садджу нягъадый миллетбышди алреедын таарых, алаакъабы, маданият саджигеяхъа саъас чалышмишоохъи, манчиле гъайре, миллетбышди алреедын мулгъуббат, югун адатбы магъкамаъа...»

(Хъыгънийн 2 с.)

Щагъышын СВО воохъени эскераршысын кумаг

Байрам Абдуллаев

Отмишхъайни ул' джумее йизда йагъ Астарханни шагъарейхъа вухъа. Мааъад Каспийни гыхъыйаллани гъокуматбышин журналистаршин форум илгъечӀу ва зы манчина эл'чий ыхъа. Йизди къисматна форумые хъийгъа са мени хайирхагъ ишее иштырак гъаъас къисматхъа.

(Хъыгънийн 3 с.)

Дербент IX Парламентни форумын пленарный иджлас илгъечлү

(Хъыгънийн. ОIгъилин 1 с.)

РФ-ни Президентын салам гьолон кагъыз хьалдхыйле хыйгъа, джун чыхыш М. Магъаммадове увгъойн : «Дагъыстан- Россиян дойикван регион водун, джааад ешемишехъен халкъ - гьар джура миллетбышыкьва геддийн кьалиб

В. Матвиенкойс гьувы.

«Дагъыстанее, энки халда миллетбы саджигее, муIгъубатыкьва ешемишехъени джамагъаткьле, сагъул-варул эйги. Шоке абыйн мигъманар уфтанба кьарышламишаагъас валхыйс мед сагъулва эй-

водун; маданият, алдатбы, адаббы манбыше республике гьаргъаммаше гьувадженбы.

Ши кьалсиньшда, агъсахъаларшина, эскераршина, ватаньс джан гьувойни инсанаршина, ааллимаршина, динэгълершина, спортсменаршина гьуIрамт гьаммаше ахтыйба гьувааджи вобна. Россияйл' ешемишехъени миллетбы, джон мизар, адабият, маданият, таарых алдатбы гьолкуматна садибыйвала уIумагъан диб водун. Йишди гьолкуматыс эксинада алгъаални олкабышис ыккийкыний миллетбышди алрее сана-санкьукан ледж адчес, анджагъ гьалед Россияни миллетбышин сана-санкьукван алакьабы, доствалла, сана-санкьуна гьуIрамт гьувааджий гьалед гуджлемишихъайнбы. Къанче хьооIни кьорхуйн ши гьалед саджигеехъа савъу. Манчин йишда гудж гьалед халбъавъу...»

Хыйгъа маджлис вуккекканкьвее джуваб РФ-ни СФ-ни Садрийс

гъи. Сагъул, Сергей Аллимович форумьс кьадсырийн гьыргын маджлисбы, иджласбы, горушбы, истирагъалтбы уфтанда кьурмишауис. Шакле ацан, манчини кьома гьу илёрзул' ыхъа. Ненайий са элейсхъеейир Дагъыстанее ыхъа, республикайн маIгъамын рыIгъ, маагъаб ешемишоохъени инсанаршин гьалракаты, манбышис джона Ватан вуккийкыний, маданият, алдатбы гьуваджий, ацла водунбы. Дербент садджу эн кьалсада, йиссейн таарыхнана Россиян шагъарджаб деш вобна, мана гьалм ачухни халйбышыке авубна дюнйейна музей вобна. «Нарын-кьала», УIл'джум манзик, ва медын шагъареедын бинаабы са гьалйкалеедын экебы водунбы. Ман дюнйейни маданиятнын мирасбы водунбы. Манчиле гьайре, Дагъыстан адабиятын халдын майдам водун. Р.Гьамзатовыр дюнйейл' до гьадсырна доюкана шааир ворна. Манкьвее одкьунийн асар-

бы мактаббышди адабиятни программехъа агъас лазымда. Йишин форум, Р.Гьамзатовын 100 сен быкьрхъайни сен алгъаа водун. Югда ихъес агар ши шааире джун шечлбыше гьувойн насигъалтбы, мислягъалтбы, муIгъуббы гьувадjee ва джегъилершилхъа еймишегъээ. Манкьун тербие гьелен каамыл' джуваббы : «Гьамазыйвалла ва садибыйвалла гьуваадjee йишди гьолкуматни чодж миллетбышди алрее» сентис алейIгас ыккан.

Таарыхын, маданиятын мирасбы гьуваджий ва кьорамышауи вааджибна месала вобна. Мана миллет кьорамышаука ва гьолкуматын экономика уIумаука барабарба вобна, - джени чыхыш В. Матвиенкое увгъо.

МаIнкьыни увгъойкьва, таарыхее ыхъайни гьалдисабышда шикьл' терсинаба гьаагуйнкьал, ман гьакьлен фактбы бадалауинкьал, алдатеедын йишди гьолкуматын ешайишин адаббы бадалауинкьал, гьолкуматна гуджиб кьыл'хьоохъи, алреехъа фашистаршин, нацистар-

ишлемишхъес деш, агар маагъаб мана иш ваацан санагъалткарар девхъе. Кьыйна йишди гьолкуматыл' етыгъба мана иш хьобкуба гьаагъасын инсанар гьазираувъу дешобунбы. Манчилхъаб фыкьыр гьевлес вуккан.

«Дагъыстанын таарых Дербентни шагъарькьвад алакьада водун. МаIгдын таарыхын аабидабынан шагъарбы дюнйейл' халда дешодунбы. Манчыхъад 5000 сен водун. Агар манчин таарых кьорада ехьламишегъээ, шас халданани суалбышысын джаваббы авайкесынбы. Манчинимеега Йишди Россияни ылимни Академие иш ваацан ааллимар, експетбы вобунбы. Ши манбышис хааиш гьагъасын, Дербентни таарыхкьва багълыданан ва маагъад илгъечлуйни гьалдисабышыкьва алакьан ишбы гьигъалас.

Гойне мани форуме алтрафлы чыхыш республикайн Хаалрункъее Сергей Меликове гьаы. Манкьвее абыйни мигъманаршис республике кьеджени ишбышыкьен, маагъад ешемишехъени миллетикен, джон мизаршыкьен, маданиятыкьен, алеетлуйни проектбышыкьен генгъишин маIлумат гьувы. Джун чыхыш С. Меликове халбна кьыймат сенаторыс Сулейман Керимовус гьуво. Манкьвее алхрееи 10 сенне Дагъыстан гьыргын сураке артымишхъеджинва халда кумагъбы гьувы. Республикайн Хаалрункъуни джуваббышис кьувва В. Матвиенкое гьувы. МаIнкьыни увгъойка, Дагъыстанее, Урсиятыл' члакьын пылбынан инсанар кьылба дешобунбы. Амма хыл' ачухын Сулейман Абусаидович хьиннен ишкарап сейракба хьызааха. Ватаныхъа джан гедхъананбы, инсанаршини ешайибышди кьайгъвее авхъуйнбы гьаманбы вобунбы.

IX Паламентни форумни пленарный иджласбыше чыхышбы СФ-ни Садрийни церрийни маIгъыне Андрей Яцкине, маIгъыне Константин Косачеве, СФ-ни комитетбышди садрыбыше Виктор Бондареве, Лилия Гумеровае, Андрей Шевченкое ва комитетбышди садрыбышди маIвынарше Владимир Джабарове, Ильяс Умаханове, Республика Ингушетийни хаалрункъе Магъмуд-Алий Калиматове, Республика Кабардино-Балкарийни хаалрункъе Казбек Кокове, Ставропольни крайни губернаторе Владимир Владимирове, Асарханни вилаетни губернаторе Игорь Бабушкине, Республика Калмыкейни Правительствайни садре Гиляна Босхомджиеве гьаы.

Форум илгъечлуйле хыйгъа гьавъуйни ишин екунбы ыккы ва гьагъас фыкре алеетлуйни ишбышыкьен мислягъалтбы кьадjee. Абыйн мигъманар ва журналистар эхъал' Дербентни шагъарееи фонтанбышиле тамаше гьаагъас гьабкьын, шикьл'бы цыцлау ва интервьубы федерал ва Къузайл'ни Кавказыл'ни республикабышди СМИ-шис гьувы.

шин гьалракаты, адамый хьунашецейке хьид'ваацан алйиб - алджар ишбы хъайли. Хизанна маIална бадалоохъена. Ман бейабыр, нягъалкьын ишбы кьыйна шакле Украине эхъен кьеджи водунбы. Манбыше йиссейн хачбаразаршини динын кил'сабы, шааираршин, язычершин, ааллимаршин, эскерашин, маршаларшин гьалйкалбы дагъылмишаа. Манбышди джиге хъа алзгъунувхъайни палачаршин, фашистаршин, нацистаршин, хаанаршин гьалйкалбы гийхъи. Шейтанаршини, иблисершини донеехъа эбчлү, дин клекъал, ктиаббы гехъхъанаа. МаIгъадни нягъалкьни ишбышис олги гьиделесдимее, вахтал' манчина кок кьурыхъаагъас вуккан. Ши йишин маданият маIгъадни нягъалкьни ишбышис эксинада ишлемишаагъас ыккан. Манчинимеега йишди гьолкуматыл' программа «Джигайл'на маданиятна ишчий» кьавуккас вуккан. Ненджад къанунбы, проектбы, мислягъалтбы

ЦаӀхбышин СВО воохъени эскераршисын кумаг

(Хъыгъийн. Огъийин 1 с.)

Сентябрьни 22-23-чил' Астарханни шагъарее воохъени цаӀхбыше СВО-ни эскераршис гуманитар кумаг ыккы. Мани ишее халббанана заӀгъмат «Шукур» донани фирмайн гъаву ва ман манбышин халдын гъунар ыхъа, няс увгъее СВО гидгъылийле хыйгъа махъа йишди миллетке кумагык ва гъаркынна инсан ыхъа деш. Дагъыстанее республикайни, Рутул

хозтоварбы ыхъа. Манчиле савагъийда йишди эскераршис одхунийид аляту ыхъа.

Сентябрьни 22-чил' ши йаӀхъ гибгъыл. Шакасана Астархан воохъени волонтерарше сауӀын кумагъд ыхъайн. Манчин сура йишди машинеехъа, сурад ахуйни машинбышехъа алихъы йаӀхъ гибгъыл. Ыккыйкан кумаг Донецкни, Запорожъейни ва Херсонни вилаетбышил' воохъе-

районни сураке гъаани кумагее цаӀхбышин иштырак геед ыхъа, амма ин йишин цеддийн шиджад ыккыйкан кумаг ыхъа.

Мани ишее цаӀхбышис халдын кумаг АРООДК «Дагъыстан» донани Астархан воохъени дагъыстанлыбышди ташкилатын ва чини хаӀрынкъве Юсуп МагъаӀммадове, ва мани вилаетни «Единая Россия» партиейни отделенийн гъау. Манбы шакасана махъа гъабкын.

Астарханни цаӀхбыше кьобле вазна гыхъа мани югни ишис башара гивху, гъазиреебахъи гибгъыл. Манбыше банке счет ачмишау ва махъа пыл Астархан, Ростов, Дагъыстане воохъени йихъбыше алгъаву, амма халдданан пыл «Шукур» донани фирмайни хаӀрынкъве Мамедов ШаӀгъбан МагъаӀммадгъаджийни дихе алгъаву.

Эскераршис кумаг гъазираасе гыхъа Астарханна губернатор Игорь Бабушкинхъа Каспийский флотийни хаӀрынкъуке кагъыз хъады ва эскераршис лазымын гъиджойий водон маа одкун ыхъа. Манчихъа гора ши ыккыйкани кумагве лапаткӀабы, кленкӀа, газын балонбы, ва сабара

ни эскераршис битӀалау. Манбышди арее цаӀхбыб вухъайнбы.

Ман кумаг гъели цӀебба ши Мариупольни шагъарейнче гибгъыл. МааӀад шака гъабкынни астарханлыбыше, ушахаршди бахчебышди ва администрацийни ишчеерше сауӀын кумаг одхъанан продукт кинологаршди службайни эскераршис хъуво, гойне мани шагъарее ешемишоохъени инсанаршис, кьоӀни ушахаршисни бахчейс, коляскӀабы, палтарбы, одхъананкар гъуво. Манче йишин караван Запорожъейни вилаетхъа гъадкын Бердянск, Токмак донани шагъарее эскераршис кумаг гишу. Токмакни шагъарее ши са йишди йихъыйка горушмишебхъа. Мана Аттални хивенчена Раджабов Малик Ислямна дих ыхъа. Манкьуква шикыл'бы цыӀцау ва манкьус ши ыккыйкани одхунийке пай гъаву мани вилаетни Таврия донани хивехъа гъабкын, мааӀад кьуллух гъаӀбани эскераршис джос Астарханни шагъаренче отирауйин посылкабы хъуво. Гойне йишда йаӀхъ Херсонни вилаетни Мелитопольни шагъарейхъа вухъа ва шагъарыс делесийвале кьуллух гъаӀбани

эскераршиква горушмишехъа. Йишди кьисматна Херсонни вилаетыл' ши халббанани йихъбышди эскераршиква горушмишебхъа. Цедда Агъмадов Арзуманкван горуш ыхъа. Мана ЦаӀхыйни хивенче ворна, хилдже сенбына «НУР» кӀазете шоферна ишлемишхъа. Ши къавдже Арзуман геер шадхъа. Ши манкьус одхунийле савагъийда дагъыстанын байдах пайис гъувойн. Гойне йишин халдын горуш мани вилаетыл' эскерийвалла гъаӀбана йишди джаванаршиква ыхъа. Шакасана махъа са йихъбышди эскерна дек' Баширов Айваз гъаркын ыхъа ва мана джунни духайкьа Мурадыкьа мааӀар горушмишхъа. Мурадыкьа сана саджигее мебын йишин эскерарыб шакӀле къавджейнбы. Манбы: Сакит КӀамазов, АӀли Сулейманов, Азан АшурӀалиев – ЦаӀхыйни хивенче,

дон ва махъа вохъаӀсдимее халдда джигъабышенче иджаза алятӀас ыккан. Ман кар Астархан воохъени цаӀхбышике гъаӀс аӀхийн. Гуманитар кумагыс информациейн кумаг «Нур» кӀазетин гъели ыхъа ва ши мана иш уфтанба гъавуна.

Сайид гъаман эгъес ыккан, гъале йишин йихъбы махуӀдни карбышис кумагбы гъелес гъазирба деш воб ва сабаранбыше махуӀд кьеджени ишбышис наразийвалла гъаӀа ва иням гъаӀа деш. МанбышикӀле няа сакар кьаммиш дехъи, СВО йишин ушахар, кьоншибы, са хивын, са миллетин чоджер вобонбы. Гойнед йишди миллетни ёкьни джаване мааӀад джан гъуво. Ненкар гъаӀахъе, Аллагъни йаӀхъхъа водон ва ИншаАллагъ гъувойн садакьабы кьабылясынбы.

Ман кумаг гъазираас ва йидж

МагъаӀммад Кьурбанов МагъаӀммад Кьубалыев - Мишлешни хивенче. Шинаб, джойиб мани горушыле геоб шадебхъа ва манбыше шакасана джонни делесынбышилхъа халдда саламбы кьахво. Аллагъе шас гъамаӀхуӀд кьисматау, ши ыккыйни кумагын халдданан ман йишди гадебыше эскерийвалла гъаӀбани частылхъа ыхъа. Манбышквасана чей илебгъу ши авхъуӀна сабкыл. Гъаман эгъес ыккан ши ва шакасана Астарханни волонтерарше ыккыйн кумаг эскераршилхъа быкырда гъидхъырийн ва манбы манчиле разийба авху.

Зас гъаман эгъес ыккан, ши хыляхъа алятӀуна иш гъеххааликьа быкыр гъавуна ва таарыхе ахвасын кар гъау. СВО аӀни джигейхъа гъабкыний вахарийн кар дешо-

йишди эскераршисхъа гыхъараас халббанана иш «Шукур» донани фирмайни ишчеерше гъаву. Манбышди арее фирмайна хаӀрна Мамедов ШаӀгъбан, Астархан воохъени цаӀхбышди ташкилатна хаӀрна Кьасым Мамедов, МуслӀагъни хивни фондна хаӀрна Мамедов Шериф, шоферар Радик Баширов, ЫӀса Улаханов ва йишда кумагчий Леббей Асланов вухъа. МанбышикӀле сагъулва эйгъи ва манчилед халдын кумагбы йишди эскераршис гъелес джос кьисматаӀанбыва эйгъи.

Джос, эскераршис сагъламийвалла арзуламишааӀа ва хайбышехъа, хизанбышехъа сагъба - саламатба хъавалес кьисматаӀанбы. Аамин!

Республикайна садибна мавлид

Къурбан Омаханов

Исламни динис ыбаадат гъай, манчилхъан инам йиклеенче ыхъай ва динни гъаиклеедын къорааленчен ацлаал' алетгуй, хадын сувааб водун. Гъайни гунагъбынани дунейл' ешемишехъенкъа, гъар инсане гъаммашийни дунейехъана джиге гъазираагъас вукан.

Исламнын дин дунейилхъа энки ахрее адын дин водун. Ман еймишагъасдиме Аллагъе дунейилхъа ахреена Магъаммад Пейгъанбар (с.а.с.) къахову. Манкъулхъа джилда - джилдана Къуръан къахову. Магъаммад Пейгъанбаре (с.а.с.) манчина магна (мусурманнийн къаанун) джунни уммайилхъа ашкараы. Сен-сениле манкъуни йаххылы алгъааИни инсанаршин сай хадхъехы водун. Магъаммад Пейгъанбар (с.а.с.) дунейис гъувойн нур водун, миллетин маРгъамат водун. Манкъвее джунни миллетиле оодын улух, раГъам камагъа деш. Шинар йиклее мана гъуваджес ыккан.

Магъаммад Пейгъанбар (с.а.с.) хиджрайкв 1445 сенна гъихъа, Раби ул' Аввал'ни вуза дунейилхъа ары. Эле гъаИше гъамана ваз вобна эвчу. Мани вуза мусурманарше Магъаммад Пейгъанбарыс (с.а.с.) къассырийн маджлисбы алгъайгъи.

Сентябрьни 27-чил' (мусурманаршини къалендарыкв 1445 сенни Раби ул'-Аввал' вузани йицукъаИнчил') Магъачкъалайни йиКънекни майдама Республикайна халбна мавлид вухъа. Мани йигъыл' дунейилхъа эн уфтанна, гранна, азизна Пейгъанбар (с.а.с.) ары.

Мани маджлисее иштыракагъас Дагъыстанни гъар шагъарбышеенче, районбышеенче, хиваршеенче аалимар - дингълер абы. Манбышди аРее йишди миллетын чубарайий йичибыб вухъайнбы. Маджлисмавлидыс гъаракат, батРааллагъа, маРгъамат, куват гъелес Дагъы-

станни духовный управлениече аалимар, медни манзикбышин имамар абы. Манчина метлеб вухъана Исламни динылхъан инам гъалед утлумауи ва пейгъанбарни (с.а.с.)

гъаиклеедын гъахъын магълумат гъувой.

Чакни аалимарше джони чыхышбышее йишди Пейгъанбарни МуГъаммадни (с.а.с.) ыИмрени, джунни темизни напси, маРгъаматни, караматбышди гъаиклеедын ваГъазбы

хъаИдхы, хабарбы гъаы:

«Пейгъанбар Магъаммад (с.а.с.) едике ыхъайн йигъ, Ин ша Аллагъ, Аллагъыке къисматхъе, геледжагъылид алгъагъасынбы. Ши саджигеехъа

эл'чий, быкырни дунейейни инсанаршисын чечна водун...»

«... Чубара вушин йиклбы ненкъусахъахъее ачух гъимагъа. Интернете ваяхуд сабара къазетбыше оджунни карбышилхъа иням гъимагъа. Исламни динни душманарше ши йаххылы гъадарагъа. Дин терсинада гъагъа, сана-санкъуни аРее гъылдчат ададчи. Алгъамдулягъ, шахъаб дин хъодкуда ацлаан аалимар вобунбы. Манбышике вирд, ацлаал', билиг алетлас ыккан...».

Мани халбни мавлидеехъа 15-16 аазыр инсан ары. Манбышди гъийд аалимарше, гъааИфизарше Къуръаненчен сурабы хъаИдхы ва шечлбышди къайдайл' йишди Пейгъанбарна дараджа къалхымишавъу. Майдамахъа сабынбыше аалимаршикв саджигее сес' садчу зикыр хъаИдхы. Театырни актёраше тамаше: «Нягъарый джамагъагъын йишда пейгъанбар (с.а.с.) къаршламишау» гъаагу.

Мавлид хъейибле сагъатна цыщавхъа. Абыни мигъманаршис Пейгъанбар Магъаммадни ыИмрени гъааИкеедын китаб гъувы, садакъайс одхъанни каракан торбабы битлалау. Абын мигъманар мавлидиле гейб разийба авху ва манчин инсанаршини йиклбышис сабыр, маРгъамат, темизийвалла ва динылкъан ашкъ, иман ады.

Магъадни мавлидбыше, маджлисбышее инсанар саджигеехъа саагъа. Мусурманер саджигеенанкъа, манбышда гуджиб халбхъоохы. Ин ша Аллагъ, махъа абыни инсанарше джос суваабы къазанмишаы.

КъаИсынбышди советын иджлас

Юсуф Бабаев

Сентябрьни 27-чил' республикайни халрынкъусана ишлемишехъени къаIсынбышди советын иджлас илгъечу. Илгъечлуйни иджласее советни эл'черше къийна Дагъыстанее ешли инсанаршина сагъламыйвалла гъуваджесдиме гъагъани ишбышике йишонебхъа. Иджласе Халкъни маджлисна депутат Зумруд Буцаеваей иштырак гъау.

Иджлас къаIсынбышди советни халрынкъеве Ибрагъим Ибрагъимовее аахы. Манкъвее цедда советын сабара эл'чер едике вухъайни йигъыквейий алятлуйни премиебышика табрикавъу. Эл'чий Назим Ханбалаеве гъайни делесвале едике ыхъайн 85 сен алгъавгъу. И. Ибрагъимовее манкъус джанана сагъвалла, геледжагъыл' угъурбы аРзау. Хъийгъа советни хааIрынкъеве Россияейни ылимбышди академиейна профессор Ибрагъимхан Камилев физикайке алятлуйни премиейка табрикау.

Манчиле хъаигъа иджласее гъагуйни мисалабышике йишонебахы гибгъыл. Манбы ешлибышдийи къаIсынбышди арайл' хадда растына хъайлен шакрын, гипертониейн, барклбышда чырываллабышикв багълыда ыккеккани профилактикайни ишбышикван чыхышбы ыхъа.

Мани мисалабышика багълыда хаддын чыхыш медицинайни ылимбышда дохтур Хархарова-Алиева Камилла МагъаИммадни

йише гъау. МаИнкъыни увгъойка, къийна ешлибышис сагъламыйвалла гъуваджесди кумагъ гъелесдимее республике гериаатрийн макрказбийий утагъбы ишлемишехы водунбы. Мани карее Къузайл'ни Кавказни регионбышди арайл' Дагъыстанын къомана джиге авхъахъа.

Дагъыстан Республикайни сагъламыйвалла гъуваджени министрна кумагъчий Ярослав Глазове джун чыхыш суалбышика гидгъыл. Мана къийна республике ишлемишехъена гериаатрийни марказбышее къаIсынбышис гъелени кумагъке марахламишхъа. Манчиле савагъийда манкъвее гъаИше гъукуматни сураке ешлибышис гъагвани къайгъуйкеб ихтилел гъауин. Манкъуни увгъойка, къийна министерствайн мани сураке халбна иш вуккекка.

Иджласын екунбы ыккекканкъаI къаIсынбышди советни халрынкъеве И. Ибрагъимовее махъа сабынбышис миннатдарийвалла агъмишавъу. Иджласее иляакыйн мисалабы республикайни халрынкъус гъихъарагъасынбыва агъмишау.

МагъаІчкъалайн 166 сен быкырхъа

Камил' Шамхалов

Сентябрьни 24-чил дагъыстанни пайтахтын Магъачкъалайн 166 сен быкырхъа. Байрамыс къадсырийн тадбирбы Аварни театрни гъийд илгъечІу.

Адатыхъа гора, гъар сен сентябрьни алхреени базарни йигъбышил' Магъачкъалайн шагъарын йигъ алгъайгы. Чини 166 сенийс пайтахтын мигъманаршис халда марахукан тадбирбы гъазирау.

Родопни бульваре ва Силейман Стални доюл'ни багъее милли

не эйхъен. Магъачкъалайни йигъыл' гыргынбы дадаквани плавкаийи къуцершиква шадавъу.

Магъачкъала доюкани спортсменаршикваб гуянмишоохъи. Манбышин добы къызлени гъарфбышиква спортни таарыхейхъа одкІун. Саламатна ымыр вуккеккани гъаваска-

магълабы къурмишау. Мааъад маданиятни ва табиятни мирасын дезгъагъбы гёку.

Милли майданбышди чадырбыше республикайни халкъбышди эл'черше уфтанын палтарбы аляу мыджагни магънийбышиква, мыкІаршиква алзизна шагъар табрикавъу.

Дагъыстанна пайтахт камалукани джегъилершиква гуянмишоохъи. Искусствайни мактаббышди шыгыртарше кланцертна программа гъаагу.

Тамаше гъаагъс абынбы символ' ивийкарни пегъливанарше магъатталавъу. Манбышди гъаракатбыше инсанар гъайранавъу.

Одхъуний, илгъдгъуй денан байрам-

раршис спортмайданбы къурмишау. Мааъад гъарынкъуке джон гъунарбы гъавас алхайий.

Эхъал' Дагъыстанни филармонийни къыІлийни майдаме байрамын кланцерт ыхъа. Маджлис ДР-ни халрынкъуни Сергей Меликовни табрикыка гыгъыл. Манкъве шагъарыс саламатыйвалла, угъурбы алрау. Магъачкъалалыбы муниципалитетни башчийе Юсуф Умавовейиб табрикавъу.

Кланцертни программе искусствайни ушахаршини мактаббышди шыгыртарше иштыракау. Манбыше уфтанын мыкІаршин номербы гъагу ва даыстанни эстрадайн магънийбы гъау.

Сочие журналистаршин форум илгъечІу

Байрам Абдуллаев

Сентябрьни 18-24-чил' Сочийни шагъарее «Вся Россия-2023» журналистаршин форум илгъечІу. Форуме йишди гъоІкуматни доюкани журналистарше, политикарше, ишкарарше, хайирхагъ инсанарше иштырак гъау. Манбышди алрее дагъыстанын журналистарыб вухъайнбы ва манбыше мааъад йишди республикайни клазетбышди, журналбышди гъакІее гаф вукку.

Гъайни сен форуме, дагъыстанын стенд Расул Гъамзатовни юбилейис къадсыр ыхъа ва мааъад выставкІа алгъавъу. Сайид выставкІа республикайни клазетбышис гъасрау. Дагъыстанни стендехъа Россияйни журналистарши союзна хаалрна Владимир Соловьев ары ва манкъус Расул Гъамзатовна цІеббийна шечІ чапавъуйин «Большевик гор» донан клазет пайис гъуво.

Республикайни журналистарши горущее В. Соловьеве увгъойн; «Расул Гъамзатов дагъыстаннаджар деш, быкырны Россияна ва донийейна доюкана шаир ворна ва манкъун шечІбы гъар джигее хъаІдахъаІ водонбы».

Манкъуни увгъойкІа, РГВК «Дагъыстан» донани каналын Р. Гъамзатовни гъакІее цыцІауийн «Йишда Расул» донан кино федеральный кланалбышиле гъавас ыккан.

Форуме халдын иштырак ГБУ РД «Этномедиахолдинг «Дагъыстан» ва Дагъыстанни журналистарши союзын гъау. Мани ташкилатбышди чІакІынбыше Арсен Юсупове ва МагъаІмад Ибрагъимове джо къеджени ишбышди ва ишекечирмишагъани проектбышди гъакІее презентациебы гъау ва дагъыстанни миллетбышди клазетбышди гъакІее гаф гъавъу.

Россияйни журналистарши форуме джурбаджур конкурсбышин екунбы ыІху ва мани конкурсбыше гъамебхъайнбышди алрее Дагъыстанын журналистарыб вухъайнбы. Масалан, Дагъыстанни журналистарши союзын са-

дрийс МагъаІмад Ибрагъимовыс югун медиапроект презентовать гъаува В. Соловьеве диплом гъуво.

РГВК «Дагъыстан» телеканална мухбире Умай Ибрагъимовае «Лучшая авторская публикация программы» номинациее 3 джига авхъу. Манкъе конкурсехъа «Что мы защищаем» донан фильм оІтирауу ыхъа.

ГТРК «Дагъыстан» телеканални мухбире Хатима Несредовае мани форумна дипломант йихъа, манкъе форумни конкурсехъа «Тайна амугинского булата» донан фильм оІтирауу ыхъа.

Россияйни журналистарши форуме, дагъыстанни стенде миллетбышди клазетбышди джарге йишин «Нур» клазетыд ыхъайн.

В Дагестане формируется добровольческий батальон «Каспий»

Камиль Шамхалов

Добровольческий батальон "Каспий" формируется в Дагестане для участия в специальной военной операции (СВО), сообщил в телеграм-канале глава республики Сергей Меликов.

"В настоящее время по инициативе ряда общественных объединений нашей республики ведется формирование добровольческого батальона "Каспий". Считаю это начинание очень важным, благородным и символичным", – говорит Меликов на видео, которое опубликовано в его Telegram-канале.

Он отметил, что в период, когда "нашей стране приходится защищать свой суверенитет, отстаивать

подлинные человеческие и гражданские ценности в противостоянии с нацизмом и коллективным Западом", дагестанцы проявляют себя с самой лучшей стороны, одни героически участвуют в СВО, другие помогают общему делу, собирая и отправляя тонны гуманитарных грузов.

"Но еще многие и многие стремятся оказать действенную помощь нашим бойцам, исполняю-

щим свой долг. Такое добровольное осознанное решение нельзя не ценить. Это заслуживает огромного уважения. Добровольческие дружины, батальоны сегодня создаются по всей нашей стране... Уверен, будущие бойцы добровольческого батальона "Каспий" станут примером настоящего патриотизма и самоотверженного служения Родине", – добавил руководитель республики.

Сувал'ни маҗгалылен хабарбы

Къурбан Омаханов

Сабара йигъбына Мишлешни хивын джамаага, къома хивни администрациейни хаарункьука Ислам Ибрагимовука саджиге имаджийс хыгъечу. Шакле ацан, Сувал'ни маҗгалыл' хыдимибы мыкада хьадаили : чакын йизбы гегъа, ыкейкыбы адаили, йахъкыг' гармабы хыйгъар. Манчихъа гора, гыхъагыхъа кыдимиысын гъазирыйваллабы къеджи.

Гъайни элейс хивын джамаага хыгъечуын хъан цыцауыни дурбабышыс адатый ремонт гъаас. Мана иш ахреехъама быкырааасдимее, йиссейн, хьодуйн, алгъаан дурбабы тезенчиква бадалаы; хъан аляглана гъавуз тезелемишавъу; хамутбы, хъан темизъан фильтырбы гыххы; акъвал'на дурба, кыд'мына аязык' хымивийгъарджинва, клораалехъа клечу.

Гъел'бетди ман ишбы хьодкуда гъаасдимее, маааб иш ваацан устадар ишлемишивхъа. Манчиле гъайре, джахъа ишлемишаасын ыгъгадж: тезе шлангы, хамутбы, цемент администрациейни кумагыквал алышу.

Хивни джамаагагъни увгъойквал, тезера хъарыйни хивни хаарункъвее хивни, джамаагагъни тасаруфатни сардан халда ишбы къаджы.

Гъайни йигъбышнее Цахъни хивее тезе токлан трансформатор гыххы. Гегъани, мыклани вахтаха ил'дяакы, ман гыххъес Рутул районни токкыбышди идарайн ишчера абы.

Сабара вазбына гыхъа хайбы гурулдам-ишехенквал, хивни трансформаторыс юрдулым хьетлу. Манке хивын джамаагагъ токлан иших дена гыдысарасдимее, йиссейн трансформатор гыххы ыха. Гъаише ман бадалаы. Цахъни хивни администрациейни хаарункьуни Вагиф Алиевни увгъойквал, гъаише гыххыйн трансформатор 100 кВтч. гуджикван водун. Манчин гьеххаликвал хивысын токк хъайиккасын. Манчиле гъайре, хивни джегилершини кумагыквал хивеена токлана линия, токлан диракыбы тезелемишаас. Цахъни хивни джегилершини фондыни хаарункьуни Фаик Азизовни увгъойквал, гъайни делесийвалее хивни алреени истолбабышилхъа чакын, югун иших гъелен, утумын токлан фанарбы гиваханас. Манбы алтикъанаасын гъалхъабыйи къармахбы алишес аху водунбы. Манбы хъадымее ишбы

гигъаласынбы.

Гъел'бетди, ман ишбы садиба гъайи вахарина иш дешобна. Саджу трансформаторджд алишесдимее чакын пылды лазымда водунбы. Мани карее гъамаше халдын кумаг хивыс джад деш, быкырни Сувал'ни маҗгалыл'ни хиваршис йишди марказее токкыбышди идарабышнее ишлемишоохъени чоджарше Умаров Къурбанейи Гераев Гъалзратее гъели. Манбышди гъапракатбышиквал токлака багылданан дагъамиваллабы гъаллаа.

Хыягъна хив Цахъни администрациейне гехъана хив вобна. Мана гунайни сурак' вобна гивхъу. Гыхъа Хыягъни хивее 10- 15 хизан ешемишоохы вухъа. Хив халбхьохы летти, манбышин сабарабы Азербайджани Къахъни раонеехъа кочмишивхъа, сабарабы Маҗгачкъалеехъа. Алхреени вахтал' хыягъбышин хизанбы Къызларни, Челябински, Масклавни ва медни шагъарбышнее ешемишехы. Мани хивеенче чакын къуллукчера, маааллимар, ишкарар, устадар, къоранар, спортсменар хыгъечу.

Хивын джамаагагъ асас хивни тасаруфатыквал маҗкыулехы ыха. Манбы тлтаршин устадар вобунбы. Энки югун итв мани хивни меранбышди тлапланбышеени эхы. Манчиле гъайре, гунай' вухъайхъа гора хивеаад итгун эчера, джихаг, гавлибы аляйли. Увгъойбышиквал, йыккени асырбышнее хыягъы югун къалайчера, ехрахъ-

анар, ярадын устадар вухъа. Хивее барутни гъанки ва хинджалбыний гъаа.

Къыйна, Хыягъна хив, ахуйн хиваар хынне, къапра хувхъа вобна. Къыд'мына мааар ешемишехъена инсан эхы деш. Саджу къылина ейлягыс махъа хивын къалсин инсанар шагъарбышенче гъавайквал. Андах хив гъувааджес чалышмишоохъен инсанар вобунбы. Манбыше тезе хайбы аляа, джони ата-бабабышин хайбы тезелемишаа. Манбышди алрее дохтур Абдулла Назиров, джамаагагъчий Мамед Мамедов, къуллукчий Мухтар Гъазиев ва мебынбы.

Къыйна хивын лампайн иших гъуваджена Айваз Къурбанов ворна. Мана юххъан хыхъамее хивеехъа айквална. Цывыл'ни алхреехъама мааар хизанквал эхы. Манкъвее хивеехъа хьоолн хъан хъаа, кумагыквал токкы хъаа, йахъкыг' абрелхъа адаччи ва абын мигъманар, туристар къаршламишаа. Манчиле гъайре джун ишбы къеджи : гней хьеджу масса гъели, мейвабы, итв масса гъели ва медни тасаруфат ишбышиквал маҗкыулехы.

Анджах гъаишдийлхамее Хыягъни хивеехъана поштани йахъ вухъа деш. Поштани йахъыле хивеехъа пидабаний илхъеебачли. Алхреени сенбыше хивын гъапракатчера мислягатеехъа хъабыйнбы поштани йахъ хивеехъа цыцааас.

Цахъни администрациейни хааишиквал, районни йахъышди ташкилатни кумагыквал ва Рутул районни Администрациейни мислягатыквал Хыягъни хивеехъана поштани йахъ цыцааа вобна. Къыйна мааад техника ишлемишехы гидгыл. Къыдим хыхъессе, мана йахъ хивеехъама илхъевчедса. Манке, мункум вобна, хивеаад хайбы аляанбы ва тезелемишааанбы халбхъувхъес. Хив йиссейни ярашугъеехъа тезе либасыквал хъавалес.

Гъамаше алгътият гъувааджес вуккан

Камил' Шамхалов

Сентябрьни 26-чил ВКС-ни усылыка Дагъыстанни хаарынкъвее Сергей Меликов СКФО коррупциейс, алгътиятыс къадсырийни иджласе иштыракау. Мана маджлис Россия-ни Президентни СКФО-ени ихтиярбышиквани эл'чийни Юрий Чайкагъни халбваликвал илгъевчу.

Иджласе округни субъектышди чакынбыше, Россияни генпрокурорни маҗвыне Андрей Кикотъе ва менни ахтыни къуллукхыл'ни къуллукчере иштыракау.

Иджлас ачмишаанквал Юрий Чайкее гаф вуккейси суалбышди вааджибыйвалла агъмишавъу. Манкъуни увгъойка, СВО алгъаани шараитбышил' олкее терроризмайка багылыбана вазият дагъам хувхъа. Манчихъа ил'дяакы, сабара регъберарше гъаклена къорху вухъай фыкреехъа алябатла деш, манчис сиклы профилактикайна иш къооджи деш. Мани сардан профилыни ташкилатбышди месалабышди алрее хъалхъыйни ташкилатбышнее инструктажбы ыккый водунбы.

Хыйгъа Ю. Чайка округе текрарда джинаятбы дехъайнине гъаани ишбышди гъаклее юшенхъа. Манкъуни джуваббышихъа гора, 2022 сенее текрарда эйхъени джинаятбышин сай агъалла хыхъа, амма гъайни сен къаджейни тадбирбыше манчин сай 1,2% даахъа хъаас имкан гъуво. Манчее вааджибна джиге дустагъенче хыгъечбийнибы ишиквал тагъыр гъавъуйнчин авхъаахъа.

Кок ыВхуйни чырынбышис кумаг гъаас

Сентябрьни 23-чил Дагъыстанна хаарна Сергей Меликов Республикагъни онкологиейни марказе ыха. Мааар мана лучевой терапиие тезе отделениегъни ишиквал ташышхъа.

Тезе корпус гъаишдийни тлаббышиквал уйгумба алявъу. Мааад къоидле Versa Hd доукан дезгагыбы къурмишау. Больничайни хаарни дохтурни Владимир Брежневни увгъойка, мани аппаратбыше къараяраин олги ыхас имкан гъелес. Манчини кумагыка хирургиейн операциебы кыг'хыхъес.

Манчиле гъайре, манчин маҗгейни метастазбышис лучевой терапиие гъаас. Огыйл' ман карбы гъаас эйхы дешдий. «Терапиейн сабара

джурабы гыйдни аппаратбышнее шаке гъаас алхадешдий. Манчини аллад, чырынбы менни регионбышхъаний къихооленбы. Гъаише ман ишбы гынияаад гъаас. Маныд чырынбышдиме гъар сурале югда водун», - онкомарказни хаарни дохтуре юшену.

Сергей Меликов тезе отделениегъни гоз'бышихъа иляккы, медишчершиквал гаф гъавъу. Больница шаца цывилхъа аляа гидгыл. Октябрьни вузее больничайн цлебыйн чырынбы къабыляас. Гъаише тезе аппаратбышил' ишлемишивхъайнине дохтурар, медсестрабы халбхъаа. Тезе дезгагыбы «Онкологиейни чырвал'бышиквална мубариза» милли проектука алышу.

Курбан Омаханов

Азгунхайнкун диван

Цахбышихъаб Азербайджан Республикайни Къахни хивеа Агъезий донана хив вобна. Мана хив Совет гьокуматни девыре Дагъыстаненче кочмышихъайни хьони хивни - Цахъни, Михъейни, Хьойшкни, Хьылягъни, Гьылмецни, Лекни – джамагъатбышике къурмишихъа. Манбыше маагъад къурмишауин тымл' сагъан савхоз. Пазыл' халм-ийгъ, пыраала-мыкIаала, диндж- тавсун гозет' гьидяу гьектарбышикьва тымылен багъбы адчу. Са-кьолни сениле тымылен магъсул гьели гидгъылмее спирт, чахыр къеккан завод ачмишау. Инсанаршин ешайиш бабатехъи гидгъыл, анджах манчинимее инсанрише джон джан гихъы. Адамер, хунацар, ушахар чолчершилхъа сабкIыл. Тымлени олгее не хана иш, не джанахъа, не давта-давлатыхъа илякасада вахт вухъа деш. Савхоз миллионерылхъа садкIыл. Анджах манчина къаймах гьалмишерерше хъившу, назварийиб ишиди миллетылхъа гьибхъыр. Зы са вазна гыхъа, маагъар ешемишхъайни агъсахъалыкьва хъызахъийнкъаI, манкъвее зас са маракъвана хабар гъавъу. Зы мана адабиятни хабарни къайдалхъа абчу, мана шос гъагъас. Хабарна магъна гъуваджына, амма инсанаршин добы, къурлыш бадалауин. Кырыбы гяхъе :

Агъезе кьыл' вартан-вареена вахтний. Пыралике вукIул' дюгълягъасын джиге дешиш авааки. Манчыхъа ил'дяку исанар инсанар наIхуIрар (къарышхабы) хъинне тымлени быстанбыше къайнемешоохъийи. Машиш, трактор поитини йаIхъыл' алгъааме тоозана сува нукIар хъинне хайбышехъайи къалхъышау милицейин вилсёд хьоол. Гимгеебы адамер ччис ул'хъийа гьибгъыл. МыцIа гьинбышикIе ацIа вод ыхъа, гьицуйий манче араили ыхъа. Нейисе. Са-кьони дакыйкайле машин аттеехъа гийхъар. Даянмишхъес усыл дехъаджас, акка «валхъа» ачмыш, манченче са къарачийни сифатеена милице хъигъехъа. Гьинкун хашиал халетеехъа (гуртеехъа) ойгъар дешиш. Гале демырчийни мысарбышиди ол'чилиш, кызлени силибийни джаргайи. Чини алреей сархъаран планрысый. Манкъуни планрысни тютенин эва агъу хъинне еймишхъа. Хъыт'хъалик ишана айбхъына тумаджана папIкайий. Кемерыкид къагий хъау. АцIа деш маагъаб тапандже вухъай, дешхе хъармы гьидкын ыхъа. Илбзурни адамерше джони алрее кьыл'ни сесека эйги гидгъылб «...Гара гьошана алджлаф Кундузор мер ары. Гьалиде залгъайна вужекка гьигъаласа...» (Кундуз Къахни районни милицейна хаалрна манке ыхъа. –Гь.Гь.)

Кундуз дѐлес хъыхъа адамеришахъа саламкалам гьидѐву татарсым гьока гиргъыл', нягъсый манбы ишлемиш дѐохъи; нягъсый планбы тымлени быкыр вахтал' гьидягъа, нягъсый гьыргынбы ишилхъа хъыгъея. ДжитIада, Агъезе гъа азгунхайнкун хъе абы. Илбзурин адамер гьеделемишаагъа гиргъыл'. Нягъсмы, маабын адамерыб, хъан галехъа сауин балугъбы хъинне, китIобкIулый. Гьыргынкъвее гьинкун гьокуйбы «кIѐгъайий». Мынчике Гъарын дайис писда ыхъа. Къо-хъеба гьоргул'на джуваб хъелес, мед сабырау оолрхына. Манке Гъарун дайий савхозни тымл' сагъани дестейна бригадирний. Гьидчут, вукIул' салламиш гъавъу гына джунни ишилхъа айкIан. Са вахтал' гына артизаныл' джунни фегълебышикьва илѐрзул'ний. Махъа нечемы мер Кундуз пайдыхъа. Гьинкъвее едаршини гьид гIал' дагъылмишаагъа мер гиргъыл'. Гъарун даеэ эгы: «Акиши, ѐлдаш милиценна хаалрна. Гъу ийгъни гIалис саалгьибыйвалла гъеэе. Гьинягъаб. Едар, ушахар вобунбы. Мысыйлхамеене гъу фегълебыида эб илѐогъас. Инсанаршихъад диндж дешиш. Халм-ийгъ ишлемишебахъи вобунбы. Манбыше джон планбы етыгъда быкыраганбы. Бес хайир- шейир ийгъбыд эйхъенбы. ГьыргынанкъаI усулывхъе вук-

кан...». Ман джуваббы хъету, инсанни либасеена хъе гъалѐб къудузыхъана. Кундузее Гъарун дайийни едихъа, ийчехъа птисин гьокуйбы гъаа гиргъыл'. Манке Гъарун дайийни улѐбыйи олгеедын джиге клар хъыхъа, джанеедын джиге сугъоу. Гьорку са джане-джанана худ милицейни ченебыйеехъа хъоотIага. Худ хъоотIумее Кундуз лашаг хъинне латеехъа къархъуна. Гьинбы гьибгъылыины сачахар. Цахъийгъалий Гъаруне Къахни милише идарайна хаалрна югра тоозе гьокъа. Кундузын палтр сеилин хъинне джирмишхъа. Манбы сачахар къавдже, къадархъун хъары, Кундузни шофирее гьинбы джураагъа. Шофир джанакана инсан ыхъа, анджах манкъвее Гъарунылхъа хъл' алебIу деш. Мана Гъарун дайийни чоджана дост ыхъа. Манчыхъа гора, гьинкъвее дьацIанчил' гъаледчу, хъл' къалхъыши гьидягъа. Сакитывхъамее, ийхъийни ийкIехъа цIа къаа. Вай аман зы гьиджон гъагъын. Районни милицейна хаалрна гету. Зы зас дустагъеехъана йаIхъ ачмышавъу. Мани фыкырбы фыкренче ол'мишхамее, аягъылхъа хъарайли. Кундузее эйги: «Гьорге машинеехъа, районеехъа алгъаалс. Зы ша вака меннягъар ишоннагъас. ВакIле къаджесын». Гъарун дайийкIед ацIа ыхъа, агар районеехъа хъыккѐ, йыкIалхъа хъалес деш. Анджах, машинеехъа гьорарас гирхъуна. Манче раонеехъа алгъаана кьолбѐ йаIхъний: са - чолѐенчена, сайиб- хивни йыкIенченена. Агар чолѐенче абкIынее хайир дешиш. Джамагъатын тайфа маагъад ихъес деш. Анджах хивенче алгъаахъее, гъале къаддихъанагъасда умыд вобна. Фыкырбы Гъарун дайийн шофире хъалдхъы, хивенче машин гьегъэка. Гойне ацIахъа, манкъвее машин манче къасдын гъагъайкы ыхъай.

Хивенче алгъаалнкъа, шофирее гым гъавъу, машинен скорость бадалагъан хъинне, мазил'на даянмишаа. Мани вахтал' чолѐенче едаршина бригадайий хьоол. Машиненче къоркIул' Гъарун даеэ эйги: «Ай джамагъат, гъайни инсане зы тахсир дена дустагъехъа клерчес хъыккѐ. Манкъвее ишиди едашихъа, едаршихъа, ишибышихъа писин гьокуйбы гъаы. Зы манчиле алла манкъус шиллѐбы ыхъы.

Ман сес къайихъы, едаршина десте, къома Алхасани Айше халайка сабына машинелхъа. Манбыше гьыIтирхына хочени гIаленче Гъарун дайий. Едар кIѐбтулыины Кундузыхъа. Фырсант табалау, машинеехъа Кундуз гьиху алхъаалнкъа, сайиб гьинкун хъаеухъа мыкI хъивийхъар. Амма ман гьеххан гъаIракат ыхъа. Машин чIиеке кьопышхъа, учмышха айкIан.

Районее топ-къалах хъибхъу. Цахур-лезгее милицейни идарайна хаалрна тапталамишау. Гына хабар гьыйхъар районни хаалрункъулхъа. Гьинкъвее эйги: «Районни аппаратна са къуллужчий махъа олхъас ыккан. Джигайл' вазият ваацIавхъес, нягъсый маагъаб маIгъабна бейабырчийвалла вухъа. Кундузее маIгъаб хабар гъаву ки, Агъезе ваIци инсанар ешемишоохъи вухъай. Махъа гъабкIынее, манче къара хабар хъавалес. Гьинибатейс гьинхъа ненаджар, хъабкьынийвалин вуIхъдѐхъа гьибгъыл. Гъарунын до Карогълийни дойилхъа садкIыл. Алхрее районни аппаратна са каатиб разехъи олхъас Агъезеухъа. Мана ыIмыр къавдже-на, ийхъышикьва къев-гней одхъунна сарвагалий Салагъалдин ыхъа. Гына араиле гьыргыни карани кокалхъа гьийхъар :нишиле аллайий гету милице идарайна хаалрна, гьиджо медын бунагъбийий макъухъад, нишиний мана азгунуау ацIахъе. Маагъаб чейна истакIан илѐбгъу айкIан РайкIомысахъа. Гъаа гьинкун хъобкуна хабар. Кьолдъесди ийгъыл' хъойтIал идареухъа Кундуз. Гьинкун хъеес гьидѐолена абыр гьооли: Виждансыз вас наихъихъе. Гъу гьиджо милициене са фегълейни ыIгъте хъыIахъе. Валхъана балая ийгъни чаIпал'ни мизен аблявъу. Вак' лайкьод ыхъа. Къинийни ийгъыке маIгъарна шас милице идарайна хаалрна лазымра дешѐрна. ОокIне алрза радхъе гьоора. Ийгъна джиге энки йыкIкни ишил' вобна. Каллейка ишлемишхъес даIханкун лайкь манн водун. Сабара шагъадаршини увгъойка Кундузын хъийгъалий сенбы тикIлбыше фегъляалла гъаагъа адкIын. Амма Гъарун дайийн до, игитин хъинне, районылхъа джад гидхъу. Гъарун дайи Къахеехъа гьаркIынемее, милицебыида джигани дароохъи. Биссийке гьехван кьойыбы хъиненни воохъи. Амма джамагъатын мана къалгъарман хъинне ахахъа ыхъа. ГьуIрмат гъувааджи джонкъаI чей илѐгъас хъойтIал ыхъа.

Къийнад Гъарун дайини нафасын манбышиш диндж гъели деш.

Цахъышин мисалабы

Джуваб, миз, юшен, камилийвалла, таIгъсил, хъIдхъий, ыIлим

1. Арнаа идѐбхъынни гIаленче эва эйхъен деш.
2. Азгун хъелѐхъа, хъаIлакъвана хоче къавуккас вуккан.
3. Акъвал са эйги, йыкIал медын.
4. Балагей джида дюгул' воохъена деш.
5. Балкан еришыке ваацIоохъи, инсан ихтелетике ацIахъи.
6. Гъаваа бадалоохъиме, йиварше аIянагъан.
7. Джувабын гъам гекIвана, гъам хъуваркъана.
8. «Итв-итв» увгъойка гIал итту хъихъес деш.
9. ЙикI – суIвайн, миз – иттуна.
10. КIацI кIацIалхъа хъадыйнкъаI, джуваб эгъе.
11. Къылынджиле экIын джуваб водун.
12. Мизен дюние ойхъан.
13. ПIотIан итвуд гъагъан, зазалхумуд кIядаччен.
14. ХалIба гьоогани зерахъаб няк воохъи деш.
15. Хаан сир ушахе, хивын сир баIчIаре ашкарагъа.
16. Эгъес телесмиш мехъе увгуйле хъийгъа, джувабыл' илѐзре.

Инсан, гъаIракатбы ва хасиятбы, югвалла ва пис'валла, къаанун, гьуIкум

1. Адамийхъад джуваб са эйхъен.
2. Багъ санкъвее эза, мейваабы мерункъвее ойхъан.
3. Багъын ярашугъ бул'бул', даватбышин ярашугъ джегилер.
4. Багъа, мысыйкене ваке агъа ыхъа?
5. Балугъын клоран джиге гIабалагъа, инсане югун.
6. Батмышехъена, хочейни быIтихъар итIийкъаша.
7. Биссийныд чIирхамбы алягъанбы.
8. Богъа вухъесда къыкка хъидыке ваацIоохъена.
9. БыIт' хыллийни хъеекеий, йыкь хыллийни балканыке хайир эхъи деш.
10. ВаIкъа ваIкъаны къцIайке гиваахан, цIѐ цIѐни къцIайке гиваахан.
11. ВакъаIн вакъаалика къаливхъасда джиге хъаагъа.
12. Варывалла малака деш, хъл' ачухъывалика ол'чимышаагъа.
13. Вихъилхъа хъаIл гъавъу, гурт гѐхъан гъаы.
14. ВукIул' дешда, быIтикенар эйхъи.
15. ВукIул' къицIдьябкIын, хоче хъоокIа деш.
16. Гъу са ахъы, салбаныке цыцIа гьимагъа.
17. Гъавъуна джазаа дена ахвана деш.
18. ГяцIы арына, гяцIы айкIанна.
19. Далы гозетгъана инсан, йыкIал ахвана деш.
20. Девайлхъа алихына, дюгыл' хъес ахас деш.
21. Джанавар къавджемее, алмален улѐпбы гьадахъа.
22. Джанавар мысаджаб тохоохъи деш.
23. Джанаварын, джанаварын хасият гъайсар деш.
24. Джанаварыс, сюриий къаледчуна пешекар къабылехъи.
25. Джанаврни эбее рагъаIм воохъи деш.
26. Джанаврыле хъабкьын алмалейн кырыбы ийкарагъа.
27. Джус дехъана, мерынкъусыр ихъес деш.
28. Жирафна гардан хылийба вухъейиб, йикI кIылда водун.
29. Йизын кар заква адахъванагъа.
30. КIарни йикIен кIарын ишбы гъаа.
31. КѐбчIунни йивыхъаб дюжина алхъ воохъена дешки.
32. Къизлена ягъар алмалелхъа гивхъе, манчике балкан хъивхъес деш.
33. Къырагъыле абыни биссийн кьолв авхъаахъана дешки.
34. Мерынкъуни биссийн кьолв авхъас деш.
35. КъаIрар арына, къаIрар айкIанна.
36. Малыд ессийк акар эйхъи.
37. Мерункъуни балканылхъа алихына, йыIгъысахъа гьихъарасе джар гечIес гехъа.
38. ПиянункъукIле вудж джанавар хъинне къеджи.
39. ПиянункъукIле авхуйнбы ургбы хъинне кьоджи.
40. Пешекарар халббанани бакIеенче, джанаварын давар хъоолхъа.
41. Са хылеква хъытIа гьооли, шениса хылеква алрдыгъа илякка, кокывхъаеа.
42. Сасса вахтал' балканыле гечIу, алмалелхъа алихас гехъа.

Цывылийн ишбы Цахни дерайл'

Юсуф Бабаев

Сувал' ешемишоохъени инсанарше гъааъана иш цывлихъа юхъанийле халбба воохъи. Мани вахтал' хиваршее гъар сурал' инсанар ишлемишоохъи растына хъавайли. Манбыше мыклаал'бы гыгъалассе гыхъа осбы, оклбы гъаа, багъбышейнче мейвабы саъа, дирингбышее алядыйн магъсулбы алхъаа, тлапланбышейнче итв алята.

Къийна Цахни дерайл'ни хиваршее гуджнаквa клартифлибы алхъаа. Манбыше вахт авакланааъа деш. Йигъыс дирингбышейхъа хыгъеебачли. Багъбышее алядыйн магъсулбы хидвейхъа саъас чалышмишоохъи.

Инсанаршди увгъойка, гъайни сен дирингбышда вазият писба дешда. Сен гъгъуйбышика адкынейид, гъавъуна загъмат гъадарувхъа деш. Дирингбышике уфтанын магъсулбы саъас алхыйнбы. Мани саягъылийна вазият гыргынанкъаа дешда. Сабаранбыше клартифлибы хуруда ыхъава зигаара гъакаа. Манчина сабаб манбышиклe экда-экда гъогъуйни долуйке къеджи.

Гъайин сен тлотар гъувадженбышисыд югун ыхъа. Къийна манбышед гъапракатыква итв алята. Сен серинда адкын ыхъейид, тлотар явашдехъа ишлемишхъайнбы.

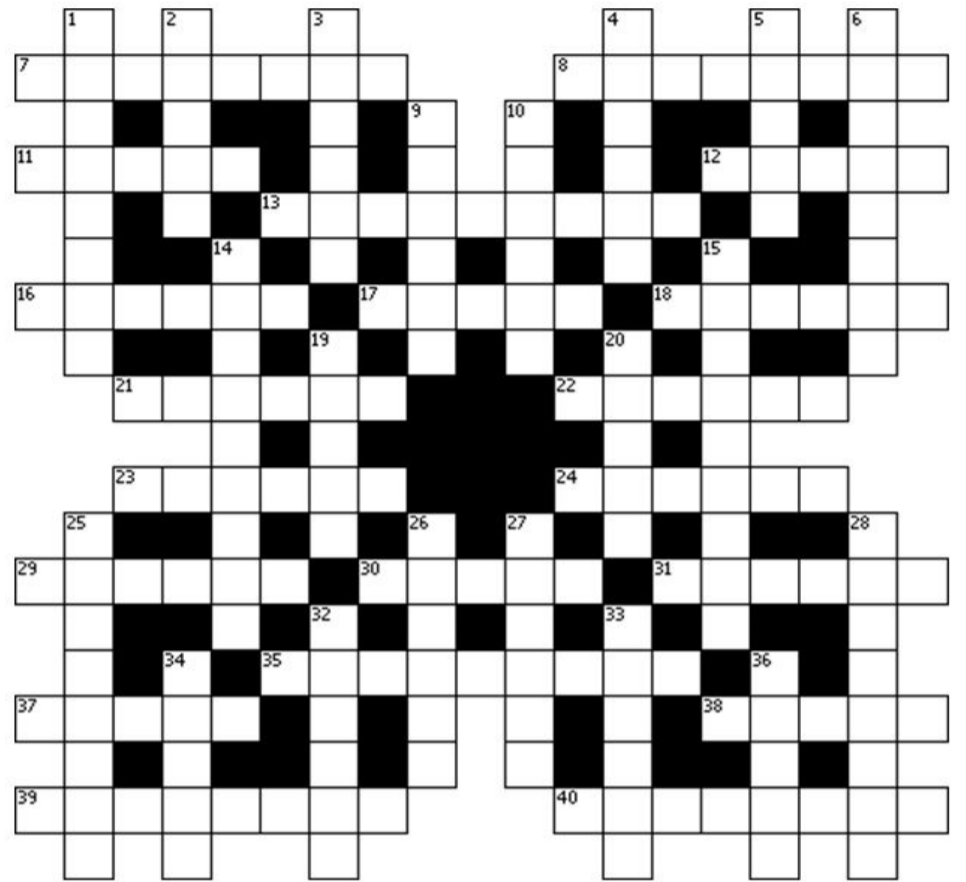
Гъашде хиваршин джамаатты кышлыгъбы гъатас гъазирехъи водунбы. Сабара вахтале гъайванар сувале хъалесынбы. Увгъойбышихъа гора, сувал'ни мал-къарайна вазиятыб писба дешда. Гъайванарше югун чеки сау водун.

Къийна сувал' ешемишоохъени инсанарше гуджнаквa кырагъылен закъазбы алята водунбы. Манбыше джохъад водун мал масса гъелес. Темизни малан къийматбы манимегад гыранда дешодунбы. Масалан, са кило клартыфлийн 25-30 мантас, чаврайн чуру 450 мантас, иттун кило 1300 мантас, чаврайн ниссе 350-400 мантас масса гъели.

Гъасре болвалла вухъена. Гъавъуйни загъматыс сиклы масса гъеленбышысый илещенбышыс сагъвалла гъевлена. Хъоолини сен гыинчилед болда хъален!

Сувал'ни магъаллыл'ни гъаваана тегъер

Пн 2	Вт 3	Ср 4	Чт 5	Пт 6	Сб 7	Вс 8
+15	+13	+10	+9	+12	+11	+12
+8	+8	+7	+5	+3	+4	+4
6	5	5	3	3	3	2

По горизонтали: 7. Геометрическое тело. 8. Государство в Африке. 11. Птица на гербе королевства Непал. 12. Военское звание. 13. Маленькая южная певчая птичка с желтым оперением. 16. Коростель, болотная птица. 17. Премьер-министр Индии в 1966-77 годы, дочь Джавахарлала Неру. 18. Село в Дагестане, центр лакской художественной керамики. 21. Земляной орех для батончика. 22. Священная книга иудеев. 23. Хищная птица семейства соколиных с коротким крючковатым клювом и длинными острыми когтями. 24. Шишкообразный заморский фрукт. 29. Столица североамериканского государства. 30. Загадка в рисунках. 31. Пассажирское здание. 35. Известный советский педагог и писатель. 37. Первый российский артист, победивший на конкурсе песни «Евровидение» в 2008 году. 38. Профессиональный наездник. 39. Спортивная легкая лодка. 40. Отклонение от нормы, природная неправильность.

По вертикали: 1. Оформитель интерьеров. 2. Хищное животное семейства псовых, питающееся падалью. 3. Средство для лечения стенокардии. 4. Ядовитая змея с плоской треугольной головой. 5. Питательный напиток из плодов шоколадного дерева. 6. Южное лиановое растение со сладкими ягодами. 9. Персонаж повести М. Лермонтова «Герой нашего времени». 10. Наем имущества, земли. 14. Гигантская звездная система во Вселенной. 15. Спортивная игра с ракетками. 19. Глава, руководитель политической партии, общественно-политической организации или вообще какой-нибудь группы людей. 20. Роман французской писательницы Жорж Санд. 25. Торжественное открытие художественной выставки. 26. Оплата за поражение, проигрыш. 27. Копия животного, покрытая его шкуркой. 28. Всемирная эпидемия. 32. Страх, охватывающий толпу людей. 33. Заметное отличие произношения человека, говорящего на чужом языке. 34. Популярная восточная настольная игра. 36. Украинская народная пляска, танец.

Составил Ямудин Таибов, с.Рутул.

Ответы на кроссворд из предыдущего номера

Горизонтالي: 5. Ромео. 6. Север. 7. Шаблон. 8. Аммиак. 12. Юбилей. 14. Арарат. 15. Гагарин. 17. Волейбол. 18. Танкетка. 19. Будильник. 24. Батальон. 26 Скафандр. 27 Воркута. 28 Азбука. 30 Мрамор. 31 Анкара. 32 Юрмала. 33. Стоун. 34. Идеал.

По вертикали: 1. Бомбей. 2. Мемориал. 3. Дерматит. 4. Медина. 7. Шалфей. 9. Кратер. 10. Оброк. 11. Галка. 13. Балалайка. 15. Годунов. 16. Наживка. 20. Пауза. 21. Базука. 22. Парана. 23. «Идиот». 25. Нотариус. 26. Ставрида. 29. Анкета. 30. Муамар.

Редакция газеты "Нур" выражает искренние соболезнования родным и близким по случаю смерти Вагабовой Майят Саидгасановны из сел. Миккик и разделяет с ними горечь тяжелой утраты.

Редакция газеты "Нур" выражает искренние соболезнования родным и близким в связи с кончиной Юсубова Азиза Аббасовича из сел. Кальял и разделяет с ними горечь невозможной потери.

<p>УЧРЕДИТЕЛЬ: АГЕНТСТВО информации и печати Республики Дагестан</p> <p>Главный редактор Абдуллаев Б.С.</p>	<p>Газета «Нур» зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД.</p> <p>Регистрационный номер: ПИ № ТУ 05-00411 от 22. 04. 2019 г.</p>	<p>Газета отпечатана в ГАУ РД «Издательский дом «Дагестан» Адрес: г. Махачкала, пр. Насрутдинова, д. 1а, 3 этаж Тираж – 1200</p> <p>Время подписания в печать - 17:00, фактическое - 16:30</p>	<p>Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов публикуемых материалов.</p> <p>При перепечатке материалов ссылка на «НУР» обязательна.</p>	<p>Адрес редакции и издателя: 367018, РД, г. Махачкала, пр. Насрутдинова, д. 1а, 3 этаж Индекс: 51385; 63258</p> <p>Телефон (факс): 65-02-84 Ответственный секретарь: 65-02-70 (E-mail: nur@etnomediadag.ru) www.nur-05.ru</p>	
---	--	--	---	--	--